

KESKI-SUOMEN LIITTO

Keski-Suomen kuntien ilmastotietopaketti: Osa 2. Kunnan rooli, ilmastojohtaminen ja verkostot

5.7.2021

Suvi Bayr

Keski-Suomen kuntien ilmastotietopaketti

Tausta

- Tietopakettiin on koottu ilmastotyöhön ja KHK-päästöihin liittyvää tietoa Keski-Suomen kuntien päätöksenteon tueksi
- Tietopakettia päivitetään tarpeen mukaan, palautetta voi antaa: suvi.bayr@keskisuomi.fi
- Tietopaketti on luotu osana Keski-Suomen liiton vetämää, YM rahoittamaa Maalaisjärkielämää –hanketta

Sisältö

- Osa 1. Päästöt ja tavoitteet
- **Osa 2. Kunnan rooli, ilmastojohtaminen ja verkostot**
- Osa 3. Työkaluja kunnan ilmastotyöhön

Kunnan rooli ilmastotyössä

Kunnan teot ja esimerkit

- Omat kiinteistöt, ajoneuvokanta, energiantuotanto, metsät...
- Omat palvelut
- Omistajapolitiikka
- Julkiset hankinnat

Kunta mahdollistaa ja ohjaa

- Kaavoitus ja infra
- Liikennesuunnittelu
- Ympäristökasvatus
- Lupaehdot ja säädökset joustaviksi
- Kokeilujen ja uusien toimintamallien edistäminen
- Tiedonjako ja viestintä
- Aktiivinen vaikuttaminen kuntalaisiin ja yrityksiin

Lisätietoa aiheesta: <https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2020/2031-ilmastonmuutos-ja-kunnat>
<https://media.sitra.fi/2018/10/12124309/deloitte-sitra-liite-1-kuntien-ilmastotoimenpiteet.pdf>

Ilmastojohtamisen reseptikirja

- Kiteyttää hyvät käytännöt ja käytännössä havaitut onnistumisen edellytykset
- Kuntien ilmastojohtamisen reseptikirja on tehty edelläkävijäkuntien vertaisarviointien perusteella
- Motivan tuottama yhteistyössä FISU-kuntien kanssa
- Ladattavissa ilmaiseksi nettisivuilta:
https://www.motiva.fi/julkinen_sektori/ilmastojohtajat

Reseptit

1. Sitoutunut ilmastojohtajuus

– eli mikä on kunnan johdon rooli ja esimerkillä johtamisen merkitys ilmastotyössä

2. Roolit ja vastuut

– eli miten johtamisjärjestelmässä määritellään ilmastotavoitteiden edistämisen työnjako ja päätöspolut

3. Yhteisöistä voimaa ilmastojohtamiseen

– eli miten kunta saa sidosryhmät mukaan toteuttamaan ilmastotoimia

4. Tavoitteista tuloksiin

– eli miten ilmastotavoitteita johdetaan kuntastrategiasta lähtien

Resepti 1: Sitoutunut ilmastojohtajuus

Ainekset tavoitteen saavuttamiseen:

- Innostunut ja muita innostava kunnanjohtaja, kunnanhallituksen puheenjohtaja, valtuuston puheenjohtajat, toimialajohtaja tai kuka tahansa kuntalainen. Mitä useampi, sitä parempi!
- Tietoa ja ymmärrystä kunnan toiminnan ilmastovaikutuksista ja tavoitteiden asettamisesta
- Kunnan johdon tahto toimia vähähiilisyden edistämiseksi kunnassa

Näin teet sen – Askeleet kohti päämäärää

1.1 Jokainen voi olla ilmastojohtaja

Aloita tunnistamalla ilmastojohtajuus itsessäsi ja muissa. Kun kunnan ilmastotavoitteet on asetettu, olette valmiita käynnistämään ilmastojohtamisen jatkuvan parantamisen – esimerkiksi tämä Reseptikirja apunanne.

1.2 Kunnan johto ilmastotoimijana

Varmista, että kunnan johto sisäistää ilmastotavoitteet ja sitoutuu niihin, ja myös näyttää sen. Jos edustat itse kunnan johtoa, ota omistajuutta ilmastotyöstä ja viesti aktiivisesti ja innostavasti.

Resepti 2: Roolit ja vastuut

Ainekset tavoitteen saavuttamiseen

- Johtoryhmä ja annos sitoutunutta ilmastojohtajuutta (katso edellinen resepti)
- Kourallinen strategian alaisia toimenpideohjelmia yhteen leivottavaksi
- Yhteisten ilmastotavoitteiden toteuttamisesta kiinnostuneita johtajia, päälliköitä, henkilökuntaa ja kuntapäättäjiä
- Kunnan tehtäväkuvaukset ja hallintosääntö roolien ja vastuunjaon tarkastelun pohjaksi

Lähde: https://www.motiva.fi/julkinen_sektori/ilmastojohtajat

Näin teet sen – Askeleet kohti päämäärää

2.1 Määritä roolit ja vastuut

Tunnista, ketkä ovat oikeat ihmiset kehittämään kunnan ilmastotyötä sekä päättämään ja välittämään tietoa ilmasto-toimien kokonaisuudesta, ja organisoi sopivasti.

2.2 Kuvaa ilmastotyön käsittely- ja päätöspolut

Miltä näyttää ilmastotyön toimenpideohjelmien kokonaisuus ja niihin liittyvät vastuut ja päätöspolut? Varmista, että ryhmien roolit ja päätöspolut tunnetaan ja ymmärretään koko organisaatiossa.

2.3 Tieto kulkemaan

Varmista, että tieto kulkee eri ryhmien ja toimielinten välillä. Ota avuksi sopivia vuorovaikuttelumenetelmiä.

2.4 Ota päättäjät mukaan ilmastotyöhön

Varmista, että kuntapäättäjät ovat mukana kunnan ilmastotyössä, ja tuo ilmastovaikutusten arviointi osaksi kunnan päätöksentekoa.

Resepti 3: Yhteisöstä vauhtia ilmastotyöhön

Ainekset tavoitteen saavuttamiseksi:

- Ymmärrystä kunnan alueen toimijoiden ilmastovaikutuksista ja vaikutusmahdollisuuksista
- Sitoutuneita luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita johtamaan ja ottamaan roolia myös kumppanuustoiminnan edistämisestä
- Selkeä kokonaiskuva kuntaorganisaation ilmastotavoitteista ja -toimista viestittäväksi ulospäin

Näin teet sen – Askeleet kohti päämäärää

3.1 Kuntaorganisaatio johtamaan esimerkillä

Mahdollista kunnan työntekijöille vähähiiliset valinnat arjessa. Vauhdita kunnan oman toiminnan hiilijalanjälkeä pienentäviä toimenpiteitä.

3.2 Kutsu koko kuntayhteisö ilmastotoimiin

Pidä koko kunta ajan tasalla ilmastotoimista ja kannusta toimimaan innostavalla viestinnällä. Kutsu kuntalaiset, yritykset ja muut kunnassa toimivat organisaatiot mukaan ilmastotavoitteiden asettamiseen ja toteuttamiseen.

3.3 Kumppanuudet sitoutumisen ja tavoitteiden tukena

Hyödynnä kuntien ilmastoverkostoja sekä solmi ja ylläpidä kumppanuuksia tavoitteiden toteuttamiseksi.

Resepti 4: Tavoitteista tuloksiin

Ainekset tavoitteen saavuttamiseen

- Ilmastotavoitteisiin sitoutunut kunnan johto ja päättäjät
- Tietoa ja ymmärrystä kunnan toiminnan ilmastovaikutuksista, tavoitteiden asettamisesta ja vaikuttavista keinoista ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi
- Selkeä ja yhtenäinen johtamisjärjestelmä, joka sisältää toimijoiden määritellyt vastuut ja roolit ilmastotyössä.

5.7.2021

Lähde: https://www.motiva.fi/julkinen_sektori/ilmastojohtajat

Näin teet sen – Askeleet kohti päämäärää

4.1 Sitoudu ilmastotoimiin strategiassa

Ilmastotyöstä osa kunnan ydintoimintaa ja vetovoiman kasvattamista asettamalla ilmastotavoitteet osaksi kuntastrategiaa.

4.2 Ilmastotyön tulostavoitteet toimialoilla

Jaaj yhteinen ilmastotavoite kaikkien vastuulle lyhyemmän aikavälin tavoitteiksi.

4.3 Ilmastotekoja tukeva vuosi- ja talous-suunnittelu

Tuo ilmastotoimet osaksi budjetointia ja hallintokuntien vuosisuunnittelua. Ota kunnan vuosikello ilmastotyön poikkihallinnollisen johtamisen perustaksi rytmittämään ilmastotoimien seuranta, arviointia ja suunnittelua.

4.4 Seurantatiedolla ilmastotekoihin vaikuttavuutta

Suunnittele ilmastotavoitteiden toteutumisen mittaaminen ja seuranta. Varmista, että seurannan pohjalta ilmastotoimia kehitetään ja suunnataan uudelleen tarvittaessa.

4.5 Johda ilmastotavoitteita edistäviä hankintoja

Tuo ilmastotavoitteet osaksi hankintojen johtamista.

4.6 Konserniohjaukseen ilmastojohtamista

Varmista, että tytäryhteisöitä johdetaan samojen strategisten ilmastotavoitteiden kautta kuin muutakin kuntakonsernia.

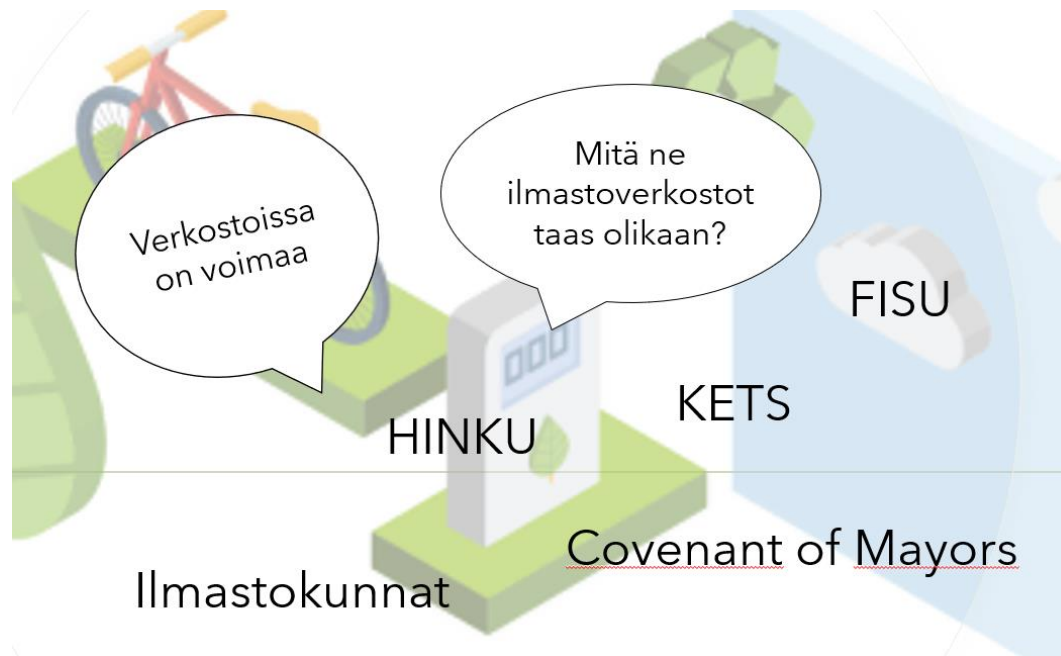

Ympäristöjärjestelmät - johtamisen välineitä

Verkostot

- Helppo tapa päästä alkuun ilmastotyössä
- Vertaistukea, apua, neuvoja, ohjeita

+ #YmpyräKS

KETS

- Kuntien energiatehokkuussopimus
- Jyväskylä, Jämsä, Keuruu, Konnevesi, Laukaa, Muurame, Saarijärvi, Äänekoski
- Koko Suomessa 106/309 kuntaa
- Jatkuvan parantamisen periaate
- Tavoite: integroida energiatehokkuuden parantaminen ja uusiutuvan energian hyödyntäminen osaksi kunnan normaalia arkea ja sen käytössä olevia johtamisjärjestelmiä.
- Sitoutuminen: -7,5 % energiankäytöstä 2025 mennessä

Lähde: <https://energiatehokkuussopimukset2017-2025.fi/>

5.7.2021

Keskimääräinen vuotuinen säästö kolmen ensimmäisen sopimusvuoden jälkeen.

HINKU

- Hiilineutraalit edelläkävijäkunnat
- Sitoutuminen päästövähennystavoitteeseen -80% 2007->2030
- Liittyminen kunnanvaltuuston päätöksellä
- Koko Suomessa tällä hetkellä 78 kuntaa
- Keski-Suomessa Äänekoski (4 % kunnista)
- HINKU-kunnissa asuu yli 2,1 miljoonaa ihmistä

Lähde: <https://www.hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI>

FISU ja COM

FISU

- Resurssiviisaisten kuntien verkosto
- Tavoittelee hiilineutraalisuutta, jätteettömyyttä ja globaalisti kestävästä kulutuksesta vuoteen 2050 mennessä
- Keski-Suomessa Jyväskylä
- Koko Suomessa 11 kuntaa: Forssa, Hyvinkää, Ii, Joensuu, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Riihimäki, Turku ja Vaasa

Niukkuuden taidosta huomista hyvinvointia

Ei kasvihuonekaasupäästöjä
Tukeudutaan uusiutuvaan energiaan, energiatehokkuuteen ja vähähiilisyttä edistäviin toimintoihin.

Ei jätettä
Toimitaan kiertotaloudessa, jossa ei synnytetä jätettä, vaan kaikki materiaalit ja arvo kiertävät ja tuotteille luodaan lisäarvoa palveluilla sekä älykkyydellä.

Ei ylikulutusta
Eletään maapallon kantokyvyn rajoissa niin, että luonnonvarojen kulutus on globaalisti kestävällä tasolla.

Covenant of Mayors

- Euroopan komission ilmasto- ja energiasitoumus paikallistason toimijoille
- Sitoutuminen: vähintään -40 % vuoteen 2030 mennessä
- Kestävän energiankäytön toimenpideohjelma (Sustainable Energy Action Plan, SECAP): nykytilakartoitus ja päästövähennyssuunnitelma
- Keski-Suomesta mukana Jyväskylä
- Koko Suomesta SECAP:in on tehnyt 13 kuntaa

Lähde: <https://www.kaupunginjohtajienyleiskokous.eu/>

Kuntaliiton Ilmastokunnat

Kuntaliiton Ilmastokunnat-toiminta tukee kuntia niiden ilmastotyössä.

Isoin osa suomalaisista asuu kunnassa, jossa tehdään tavoitteellista ilmastotyötä. Kuntien ilmastotavoitteiden kunnianhimo on noussut viimeisimpien vuosien aikana merkittävästi – 45 % suomalaisista asuukin kunnassa, joka tähtää hiilineutraaliksi vuoteen 2030 mennessä.

Kuntaliiton tavoitteena on kuntien, seutujen ja maakuntien ilmastotyön sekä erilaisten hankkeiden ja verkostojen saattaminen yhteen. IlmastoKunnat on viestintää ja vuorovaikutusta verkostojen välille ja yli.

Seuraa kuntien ilmastotyötä sosiaalisessa mediassa aihetunnisteella #ilmastokunnat, [liity sähköpostilistalle](#) tai tule mukaan tapaamisiin.

Lähde:
<https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/ymparisto/ilmastonmuutos/ilmastokunnat>

**ILMASTO-
KUNNAT**

Tukea kuntien tavoitteelliseen ilmastotyöhön

YmpyräKS

- Keski-Suomen yritysten ympäristövastuullisuusverkosto
- Käynnistynyt 2020 alussa
- Ilmastolupaus, kestävä kehitys, kiertotalous, resurssivii-
saus, vastuullisuus, hiilineutraalius, päästöttömyys,
kompensaatio...
- Verkosto jakaa tietoa ympäristövastuullisesta yritystoi-
minnasta sekä tarjoaa vertaistukea
- Yhdessä toisilta oppien
- YMPYRÄKS on suunnattu ja avoin kaikille
(keskisuomalaisille) ympäristövastuullisuudesta kiinnos-
tuneille yrityksille ja yrittäjille
- Etäaamukahvit kerran kuussa + muita tapahtumia
- Toiminta kehittyy toiveiden ja tarpeiden pohjalta

- Nettisivut:
<https://keskisuomi.fi/biotalous/ympyraks/>
- Sähköpostilista:
<https://link.webpolsurveys.com/S/42173F1DC8CB4561>
- Facebook-ryhmä:
<https://www.facebook.com/groups/692665168029547>

Verkosto pyörii yhteistyöllä:

BUSINESS
JYVÄSKYLÄ

KESKI-SUOMEN
KAUPPAKAMARI

BioPaavo
by jamk

Yrittäjät
KESKI-SUOMI